

Næringspolitisk
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Heidi Kirkeby
69 89 81 53

Vår dato
18.03.2022
Deres dato

Vår referanse
20/00651-18
Deres referanse

Innspill til rapport utredning produksjonssviktordningen fra Østfold

Styret i Østfold Bondelag behandlet saken 16.mars og gir følgende innspill:

- *Hvilke forventninger har produsentene til produksjonssviktordningen? Skal det være en ordning for å redusere det økonomiske tapet eller erstatte hele tapet?*

Østfold Bondelag mener at ordningen først og fremst skal være en risikoreduserende ordning som gir økonomisk kompensasjon i krevende år. Vi støtter som følge av det rapportens vurdering rundt at begrepet tilskudd er mer dekkende enn erstatning. Videre at det er viktig å ta vare på denne, i verdenssammenheng, unike ordningen hvor fellesskapet er med på å dele tapet når ekstreme situasjoner oppstår.

- *I hvor stor grad skal tilskudd til produksjonssvikt prioriteres i årets forhandlinger, framfor andre inntektsgivende ordninger?*

Østfold Bondelag ønsker at tilskudd til produksjonssvikt prioriteres høyt i årets jordbruksforhandlinger, og at det avsettes tilstrekkelig til å imøtekomme behovet med de prioriterte forbedringene Østfold Bondelag ønsker seg. Som det pekes på i rapporten gir klimatiske skader innenfor spesielt frukt, bær, grønt ofte spesielt store tap, og det er viktig for produsentene at det er villighet fra fellesskapet til å være med på å bære disse tapene når de inntreffer. Dette er én av få ordninger via jordbruksavtalen som grøntnæringa kan benytte seg av.

- *Ordningen omfatter kun direkte klimatiske skader, er denne grensegangen hensiktsmessig? Hvordan skal man eventuelt avgrense med tanke på produsentens ansvar for å begrense risiko for avlingsvikt og indirekte klimaskader?*

Avgrensning mot andre ordninger;

Dersom en produsent opplever avlingstap og skader i avling på grunn av beiteskade, av for eksempel hjortevilt, villsvin eller gås, utløser dette ikke noen mulighet for erstatning eller tilskudd via RMP i Viken slik det henvises til i rapporten. Østfold Bondelag mener at produsenter som har gjort nødvendige og eventuelt pålagte tiltak for å holde skadegjørere ute, men som likevel opplever skade, må komme inn under denne eller andre ordninger.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM, Tlf: 69 89 81 50
Besøksadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
ostfold@bondelaget.no, bondelaget.no/ostfold

Norges Bondelag

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

- *Hvilke elementer, slik ordningen er utforma i dag, fungerer godt og dårlig?*

Korn

Østfold Bondelag mener at ordningen, slik den er i dag fungerer godt for kornprodusenter, der man tar utgangspunkt i faktiske avlingstall de siste seks årene. For korn er ordningen enkel å forstå for bonden, og enkel å forvalte.

Grovfôr

Østfold Bondelag mener derimot at ordningen ikke fungerer for grovfôr i vårt område, da normtallet på ligger langt under det gjennomsnittlige avlingsnivået. For grovfôr gis erstatning av grovfôr etter normtall. Samtlige Østfoldkommuner ligger i normalavlingsgruppe 4, der normtallet på grovfôr er 580 fôrenheter per dekar (FE/daa) på fulldyrka arealer. Det reelle avlingsnivået er normalt 800 - 1 200 FE/daa, med et snitt på om lag 1 000 FE/daa. NLR benytter 750 FE/daa ved utarbeidelse av gjødselplaner i Østfold. Man får kun erstatning hvis man får under 70 prosent av normtallet, noe som betyr at avlinga må under 406 FE/daa for å få erstatning i vårt fylke. Dette tilsvarer 25 – 40 prosent av ei normal avling i Østfold. Avlinger på dette nivået skjer kun i ekstreme år, som 2018, eller dersom man driver ekstremt ekstensivt i våre områder, og er grunnen til at svært få har kunnet benytte ordningen i tidligere år.

Egenandelen for Østfolds grovfôrbønder blir urimelig høy, og Østfold Bondelag foreslår derfor at normen får vårt område oppjusteres slik at den blir reell i forhold til avlingsnivået i Østfold. Østfold Bondelag noterer seg at det går en debatt om reelle avlingsnivåer i forbindelse med utarbeidning av ny gjødselvereforskrift, og mener at både produksjonssviktordningen og ei framtidig gjødselvereforskrift må basere seg på reelle avlingstall, slik også leder i Norges Bondelag peker på i en artikkel fra Nationen 19. februar 2022: <https://www.nationen.no/landbruk/far-langt-storre-avling-ma-vurdere-om-dei-vil-trekke-tala/>

Østfold Bondelag ønsker primært at normtallene for de ulike vekstgruppene justeres, slik at de reflekterer det reelle avlingsnivået. Om mulig må man se på en mer finmasket gruppeinndeling. Dette kan for eksempel gjøres ved å dele opp normalavlingsgruppa i 4a og 4b, der normtallet settes vesentlig høyere for de beste arealene. Dersom dette ikke er mulig krever Østfold Bondelag at kommunene innen vårt område legges til gruppe 5.

Økologiske normavlinger i grovfôr

Enda skjevere faller det ut for økologiske produsenter som må under 304,5 FE/kg for å omfattes av produksjonssviktordningen. Det er beskrevet i satsforskriften at «Økologisk produksjon gis et 25 % tillegg i fastsatt sats for veksten og 25 % reduksjon i normavling grovfôr når mer enn 50 % av foretakets areal i vekstgruppen dyrkes økologisk i skadeåret.»

Ifølge arbeidsgruppas rapport har NIBIO også på dette området vurdert grunnlaget for en eventuell justering av de økologiske normavlingene for økologisk grovfôrproduksjon, og vurderer at avlingsnivået kan settes til mellom 70 og 80 % av avlingsnivået i konvensjonell. Arbeidsgruppa mener derfor at 75 % er et gjennomsnitt som samsvarer bra med nivået på som legges til grunn for beregning i dagens ordning.

Som påpekt tidligere mener Østfold Bondelag at det er store forskjeller på normtall og faktiske avlingstall innenfor konvensjonell grasproduksjon, noe som forplanter seg tilsvarende på økologisk. Østfold Bondelag erfarer videre at avlingsnivået for økologisk er nærmere 80 -85 % av konvensjonelt slik at et snitt på 75 % blir for lavt.

Grønnsaker, frukt, bær og potet

Klimatiske skader innenfor frukt, bær, grønt gir ofte svært store tap for den enkelte produsent, og dette er én av få ordninger som bidrar til en svært viktig risikoavlastning. Det er imidlertid noen klare svakheter.

Forskriften peker på at klimatiske forhold som kan gi rett til tilskudd etter dagens ordning er «... blant annet tørke, mye nedbør, flom eller frost ...».

Østfold Bondelag ber om at hagl tas inn som en skadeårsak på linje med de førstnevnte, og ikke bare i forbindelse med kvalitetsforringelse som kun gjelder frukt og bær. Hagl kan gi ekstreme skader på frukt, bær, grønnsaker og potet, og påvirke både volum og kvalitet.

-
- *Hva bør prioriteres endra i årets jordbruksforhandlinger? Hvorfor?*

Østfold Bondelag ønsker å prioritere følgende endringer i produksjonssviktordningen:

- at hagl tas med som skadeårsak på lik linje med tørke, nedbør, flom og frost
- endringer i vekstgrupper grønnsaker, potet, frukt og bær slik det omtales under
- at normtallene for grovfôr justeres slik at de reflekterer reelt avlingsnivå, jf. argumentene i forrige spørsmål
- at satsforskriften rulleres hvert annet år, i stedet for hvert tredje, som i dag. Alternativt at satsene bringes inn i jordbruksforhandlingene. Det oppleves svært urimelig at satsene ikke er oppdaterte når for eksempel fratrukk for høstekostnader er etter dagens nivå
- at toppavgrensingen for vekstgruppene potet, grønnsaker, frukt og bær heves til 1 000 000

- *Hvordan bør innmarksbeite håndteres i tilskudd til produksjonssviktordningen?*

I dag inngår ikke innmarksbeiter i ordningen. Østfold Bondelag mener at så lenge dette utgjør en stor del av ressursgrunnlaget for mange skal innmarksbeitene som fulldyrka arealer inngå i ordningen. Av de tre alternativene arbeidsgruppa peker på har Østfold Bondelag tidligere antydnet at sjablong, med faktor 0,6 av normalavlingsnivå for fulldyrka areal være måten å gjøre det på. I Østfold Bondelags innspill til jordbruksforhandlingene 2022 foreslås det at faktoren for innmarksbeite bør heves til 0,7 for beitetilskuddet. Tilsvarende faktor bør benyttes i produksjonssviktordningen.

- *Dersom man skal foreta en annen inndeling av vekstgrupper, hvordan skal denne utformes?*

Arbeidsgruppa gir ingen tydelig anbefaling knyttet til dagens inndeling i vekstgrupper. De skriver imidlertid at «Dagens beregningsmetode kan i så måte slå uheldig ut ved at den kan synes å straffe produsenter som driver variert og følgelig sprer risikoen. Risikospredning kan i utgangspunktet bidra til ikke bare å begrense, men også forhindre store tap ved produksjonssvikt, og det ville være uheldig om en utilsiktet effekt av regelverket er at produsentene går bort fra denne driftsformen.»

Østfold Bondelag støtter denne erkjennelsen, og mener primært at vekstgruppene grønnsaker, frukt og bær bør splittes eller finmaskes, for eksempel i familiegrupper.

Sekundært at avtalepartene drøfter og gjør endringer i retning av følgende forslag som beskrives i rapporten: «Det kan derfor være betimelig å vurdere om det finnes alternativer til beregningsmetoden, selv om det ikke nødvendigvis innebærer å endre på dagens vekstgrupper i seg selv. Man kunne for eksempel vurdere om det ville vært hensiktsmessig å beregne tilskuddet basert på enkeltvekster fremfor å se på resultatet for vekstgruppen i sin helhet. Alternativt kan man dele inn i undergrupperinger innen den enkelte vekstgruppe, sånn at det unngås at vekster som trives i og tåler forskjellige værforhold skal beregnes sammen.»

Spesialproduksjoner

Østfold Bondelag støtter arbeidsgruppas vurdering om at det «kunne være formålstjenlig å foreta en vurdering om noen av de spesialvekstene er blitt såpass vanlige at de bør innlemmes i sats- og beregningsforskriften».

- *Hvor ofte bør tilskuddssatsene til produksjonssvikt oppdateres? Og er det premisser i disse satsene man reagerer på?*

Østfold Bondelag mener at satsene bør oppdateres hvert annet år. Det oppleves svært urimelig at satsene ikke er oppdaterte når for eksempel fratrukk for høstekostnader er etter dagens nivå.

- *I dag beregnes avlingsnivået for salgsproduksjoner basert på gjennomsnittsavling de siste årene, hvor det dårligste året av de siste 6 kan trekkes ut. Er dette en tilstrekkelig måte å beregne tapet på?*

Østfold Bondelag ser ikke behov for å endre dette.

- *Er det et fornuftig nivå på egenrisikoen, 30 prosent, før man er berettiget tilskudd til produksjonssvikt?*

Østfold Bondelag mener at dette kan være et akseptabelt nivå forutsatt at man gjør foreslåtte endringer i vekstgruppeinndeling og normtall for grovfôr.

- *Hva bør minsteutbetaling og toppavgrensningen for tilskudd til produksjonssvikt være?*

Arbeidsgruppa foreslår at toppavgrensningen for vekstgruppene potet, grønnsaker, frukt og bær heves ut fra følgende vurdering: «dette ser ikke ut til å øke kostnadsnivået for ordningen i vesentlig grad, samtidig som det antas at behovet for midlertidige tilpasninger i ekstremår da vil minimeres for nevnte vekstgrupper».

Østfold Bondelag støtter dette og mener at taket for disse vekstgruppene heves til 1 000 000.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Ole-Kristian Bergerud
-fylkesleder-

Heidi Kirkeby
-rådgiver-